

Juuni
1924.

II. aastakäik.

Ilmub üks kord kuus.

Üksik number 25 mk.

Tellimise hind:	Aastas . . . Mk. 300.—	Kuulutuste hinnad:	1 lehekülj . . . Mk. 3000.—
	Pooles aastas . . . " 150.—		1/2 " . . . " 1500.—
	Veerand aastas . . . " 75.—		1/4 " . . . " 800.—
	1923. aastakäik . . . " 50.—		1/8 " . . . " 400.—

Toimetuse ja talituse: Tallinn, Suure Roosikrantsi uul nr. 12. Avatud k. 9—3 p. l. Telefon nr. 10—64

SISU: 1) Omavalitsuste valimisseadus uuele alusele! 2) Maa võerandamisest linna tänavate, avalikkude platside ning parkide jaoks, Eugen Maddison. 3) Maaseaduse täiendamise seadus. 4) Missugust arvepidamise süsteemi vajavad vallavalitsused, H. Neuhaus. 5) Teated Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest. 6) Valga, Harju-, Lääne- ja Võrumaa vallandkogude valimistagajärgede kokkuvõtted 1923 a.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab: **tulekinnitusi,**
elukinnitusi ja
rahekinnitusi.

Madalad preemiad. — Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. ====

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.

Omavalitsuste valimisseadus uuele alusele!

„Ega Teil omavalitsustes ka asjaajamine alati kõige paremates kätes ei ole“, on nende ridade kirjutajale enam kui ükskord Riigikogu komisjonides üeldud, kui omavalitsuste huvide kaitseks sõna olin võtnud. Ja selle tähenduse ümberlukkamiseks ei ole midagi vastata. Tõsi asja eitada ei saa. Tuleb otsekoheselt tunnistada mitte ükski seda, et asjaajamine alati kõige paremates kätes ei ole, vaid et asjade otsustamise viis nii tihti ebaloomulikku käiku teeb ja rahva omavalitsus mõnikord teistsuguse ilmega esineb kui valijate poolt soovitud. Ja mis selle all kannatab, see on asi ise, rahvaelu korraldus.

Meie omavalitsuste korralduse tööle on lühikese ajaga sedavõrd palju vigastusi tehtud ja töö kamitsasse pandud, et omavalitsuste korralduse elule kardetavate nähtuste põhjusi selgitada ja kõrvaldada tuleb.

„Aasta kulus enne ära, kui asjaga tutvunesin“, seletas üks linnapea, „teise aasta tein töö, kolmandal mõtlesin minemise ja uue koha leidmise peale, sest oma tublidus ei tähenda midagi, vaid uuesti valimine oleneb ainult rühma võidust“.

Kolme aasta sees oli siis linnapea, sõna tõsisel mõttes, olemas ainult üks aasta, tema enese tõenduse järele.

„Ega ta linnapeaks ei kõlba, saame seda ise väga hästi aru, aga ta on ikka meie rühma mees, kuidas teda nüüd ilma kohata jätta“, seletasid teises kohas rühma mehed, taganesid oma rühma programmi nõudmistest, tingimiseks jäi ainult isik ja see valitigi ametisse, kuigi valijatel enestel selge oli, et mees sellele kohale kohane pole. Tihti valitakse aga, iseäranis maakonna nõukogude poolt, maakonnavalitsuse liigeteks isikuid, keda valijad ise näinudki ei ole. Üks kokkuleppe rühmadest esitab kandidaadi, ja see valitaksegi ära. Arusaadav, et sarnane valimine mõnigi kord üllatavaid tagajärgi annab. Ametisse sattuvad isikud, kellele tundjad küllalt imestada ei suuda sarnase valimise üle. Ei ole siis ime, kui kõrgele kohale teinekord vangikoda järgneb. Asjatundjates kätes ei ole asjajuhtimine nii mõnigi kord valijate eneste arusaamise järele, rühma enese otsuse järele, kuid rühmal ei olla paremaid mehi.

Sel samal ajal, kui ühes kohas valimisi nii kergel käel toimetatakse ja valitsema pannakse ka vilumata isikuid, ei saa teises

kohas ülepea valimistega hakkama: rühmad ei lepi kokku — kohtade poolest. Nii toimetas Valga maakonnakoostöökoogu viis kuud valitsuse valimisi, Pärnu maakonnakoostöökoogu ei ole poole aasta jooksul valitsust moodustada suutnud.

Kui tähelepanna voli- ja nõukogu koosolekute käiku, missugused koosolekud tähtsamad omavalitsusküsimused äraotsustavad, siis oleks loomulik oodata, et küsimused igakülgse kaalumise alla võetaks ja otstarbekohasuse seisukohalt otsustataks, vaatamata valitsuse ettepaneku peale. Ei saa ju valitsuse ettepanek alati kõige ideaalsem olla, juba eespool toodud näidete pärast, ja hulga liikmeline voli- või nõukogu peaks leidma paremaid teid küsimuste lahendamiseks kui väikearvuline valitsus. Selle asemel on maad võtnud väga laialdane nähtus, et voli- või nõukogudel hääletavad valitsust moodustanud rühmad valitsuse ettepaneku poolt, opositsiooni rühmad selle vastu. Selles seisab terve ülesanne. Mitte see ei ole sagedasti pea asi, mida otsustatakse, vaid see, kelle ettepanek hääletamisel. See määrab juba ära, kas poolt või vastu hääletada. Et see poolt või vastu rääkimise ja hääletamise otsustab, kas valitsuse või opositsiooni rühmas ollakse, seda tõendavad kõige paremine juhtumised, kus üks ja seesama isik kord asja poolt on, ise ettepanekut tehes, teine kord selle ettepaneku kõige suurema vastasena esineb, kui vahe peal valitsusest opositsiooni sattus.

Sarnasest nähtusest võib järeldada, et voli- ja nõukogu koosseisu tublidus iga tähtsuse kaotab, ja et voli- ja nõukogul enesel mingit sisulist ülesannet peale valitsuse moodustamise ei jää. Kõik teeb ainult valitsus, kui tal tarviline seljatuge. Ei ole seda mitte, on opositsioon üle kolmandiku voli- või nõukogust, siis ei lähe ka kõige tarvilikum ettepanek läbi, nagu Tallinnas ehituslaenu asi. Kui aga ettepanek vastasrühmade poolt tuleb, siis vastu sellele kui ka oma lihasse löikab, — seda nõuab erakonna poliitika.

Erakonna poliitika on kõige eespool puudutatud väärnähtuste isa. Erakonna poliitika õitsele ajamiseks annab kohase pinna meie valimisseadus.

Meie omavalitsuste valimisseadus on põhimõtteliselt ühesugune Riigikogu valimisseadusega. Nii ideaalne kui proport-

sionaalne valimisviis ka paistab olema — kuid tegelik elu on näidanud, et nimekirjale hääletamisega on esimesele kohale rühmad ja erakonnad paigutatud, et isik on oma tähtsuse kaotanud.

Juba see, et valija ei saa oma valiku järele häält anda, on valijate õiguste suur kitsendamine. Valitavad olenevad ainult erakonna või rühma juhtivatest jõududest, kes nimekirjad kokkuseavad. Vastutust tunnevad valitud ka järjekult rühma juhatuse ees, mitte valijate ees. Et nimekirjad tõmbavamad saaksid, selleks paigutakse nimekirja etteotsa üleriikliselt tuntud nimesi. Peaasjalikult sünnib see maakonna-nõukogu valimistel. Saades valitud, astuvad nad tagasi, nõrgemaid oma nimega sisse tuua aidades, ehk võtavad selle maakonna omavalitsuse tööd osa, mis neile täitsa võeras. Mitte selle maakonna hea käekäik, vaid erakonna huvi sünnib „võeraid“ tööst osavõtma.

Faktiliselt on valimine küll otsekohene, kuid sisuliselt otsekohesest valimisest ei ole mingit juttu praeguste valimisseaduste juures.

Kui ka valijate õiguste piiramist arvesse mitte võtta, siis arvustab sarnase valimise viisi tagajärg nimekirjadega valimise viisi kõige valjumalt, nagu eespool toodud näitused tõendasid.

Ei saa vist keski vastu vaielda tõendusele, et valitseda ei saa surnud eeskava, vaid valitsema peab elav inimene, valitseda võib korralikult elukogemustega, energiline, kindla iseloomuga isik. Praeguse valimisseaduse juures ei maksa isik oma omaduste ja oskustega pea midagi. Võidu saanud erakond vaatab selle peale, et oma mees ametisse saaks ja kui oma mees, siis muidugi see, kellele kohta kõige enam vaja. Kohatahtjaid leidub aga igal rühmal. Kui ka varem sellel kohal kõige kohasem mees oli, kuid kui tema erakond kaotas, siis tehku koht puhtaks. Ja edaspidi algab nende oma meeste ettepanekute heaks kiitmine, kui mingisugune opositsioon olemas, vaatamata selle peale, kui otstarbekohane ettepanek ise on. Vastasrinna löömine, see on erakonna poliitika siht. Erakonna distsipliin sünnib seda tegema. Vähemalt sarnaseks on asi kujunenud pealtvaataja silmis. See siht ei lase teises kohas ka valitsusi moodustada ehk sünnib häbitavaid kokkuleppeid sõlmima — võimu pärast. Et see nüüd valija tahtmine oleks, et pool aastat valit-

sust kokku ei saada, ei saa tõendada. Ei oleks need samad nõukogu liikmed erakonnadesse eraldatud olnud, vaid iseseisvalt oma parema arusaamise järele maakonna huvide eest välja minnes nõukogus töötanud, paremad mehed nende hulgast oleks esimesel koosolekul ühel meelal väljavalitud. Nüüd aga ei saa. Järelandmine oleks erakonna kaotus! Selle eest seismine on erakonna meestel ülim asi. Otsustab ju valitute tegevuse üle erakond, kelle huvid valitul ka kaitsta. Valija ei saa midagi ütelda. Võib olla sellele, kes valimistel läbi läks, pole valijatest kuigi paljud oma häält annud.

Omavalitsuste suured ülesanded nõuavad aga kohaseid mehi. Kui võrreldakse endise aegseid omavalitsusi praegustega ja kui viimaste asjaajamises rohkem puudusi leitakse, siis on võrdlejal tihti palju õigust. Selle juures tuleb aga ka meelde tuletada, kui palju aega näit. end. maapäeva esimehe kandidaat ennast sellele kohale ettevalmistas, kui hääletamisele võeti, nüüd aga valitakse isegi mehi ametisse, kellede nimegi 90% nõukogu liigetest kuulnud pole. Loomulik, et sarnane valimine ka uute valimise päevakorraks toob, kuna endisel ajal võis näit. linnapea 25 aastat seda ametit pidada ja vallavanem eluaegseks vallavanemaks muutuda.

Siis otsustas isiku tublidus küsimuse.

Isiku õigus ja tublidus on ka nüüdsele ajal pant, mille peale omavalitsus tugema peab, kui ta oma kõrge ülesande väärliline olla tahab. Erakonna asemele isik — igas asjas. Omavalitsuste valimise seaduse põhimõtteks tuleb võtta isiku valimine nimekirjade valimise asemel, isiklik esitusviis proportsionaalse esitusviisi asemele.

Sellega saaks valitu otsekoheseks vastutajaks valijate ees, ametitesse valimise ja küsimuste otsustamise juures kaotaks erakonna distsipliin oma kardetava teravuse, ametisse saaks tuntud jõud, neid hoiaks kohal nende isiklik tublidus, kuna asja otsustamisel ettepanija enam mingit osa ei mängiks.

Kui tähelepanna vallanõukogude valimistel sisseantud nimekirju ja neile antud hääli varemates ja tänases „Maaomavalitsuse“ numbrites, siis paistab silma, kui vähe seal poliitilised parteid esinenud on. Need on enam-vähem rahva enese tahtmise avaldused. Erakonna juhid teevad

nende nimekirjadega vähem tegu. Ja see rahva tahtmine avaldab ennast peaaugult erakonda eitades. Palju on ühiseid, küla või kogukonna nimekirje, erapooletuid, ameti-või kutse nimekirje. Kellel vallanõukogude valimistega lähemalt tegu on olnud, võivad isegi kinnitada, et vallanõukogude valimisteks antakse nimekirju sisse, kus igal kandidaadil ise oma soovitajad on. Selles nähtuses avaldub just see õige tunnistatud põhimõte, et üks valija saab ikka tõsiselt üht isikut soovitud kandidaadina võtta.

Valimise seaduse uuele alusele viimisega ei kaotaks ka erakonnad, kellel peale surnud programmi ka elavad ja teguvõimelised isikud on, midagi, ennem võidaksid

erakondade arvel, kellel peale ülespuhitud, kuid eluta programmi ühtki nimega isikut ei ole.

Jsikliku esitusviisi järele valimine ise ei sünnitaks omavalitsuste valimiste juures, kus valimisteks ainult üks valimisringkond, neid raskusi, mida Riigikogu valimistel isikliku esitusviisi juures kardetakse.

Kõiki neid asjaolusi arvesse võttes võttis E. Maakondade Liidu nõukogu juba 19. dets. 1922 a., omavalitsuste seaduse eelnõusi harutades nende ridade kirjutaja ettepanekul järgmise põhimõtte vastu:

„Valimine peab olema otsekohene, mispärast nimekirja valimise asemel peaks võimalus olema isikuid valida“.

16. juunil 1924.

Maa võerandamisest linna tänavate, avalikkude plat-side ning parkide jaoks.

Eugen Maddison.

Hiljuti ilmunud „Riigi Teatajas“ (N 27 — 27. mail s. a.) on avaldatud Riigikogu poolt 20. mail 1924 a. vastu võetud Ehitusseaduse § 177 täiendus. Täiendus sisaldub ühes märkuses. Märkustest minnakse harilikult mõõda, sest arvatakse, et ega temas midagi tähtsat ikkagi olla ei või — kuid tähendatud märkus on sarnase tähtsusega, et temast nii lihtsalt mõõda minna ei tohi, ta väärib tähelepanu ehk rohkem, kui mõni muu terve seadustik. Tema pea tähtsus peitub tema teises lõikes, mis kõneleb järgmist: „Maa alad, mis linna ehitusplaani järele tänavate või avalikkude plat-side ning parkide alla võetakse, lähevad linna omanduseks vabal kokkuleppel nende omanikkudega. Kokkuleppe puudumisel võerandatakse need maa-alad linnale Vabariigi Valitsuse otsusega vastava linnavalitsuse ettepanekul“ (meie arvamus). Arvatavasti on tahetud sellega lihtsustada maksvat võerandamise korda, lubada tähendatud maa-alade kohta teha teatavaid erandeid. Vastutulek selles meie linnadele on loomulik, sest maksev kord, nagu teada, on nende täiesti õigustatud kavatsuste elluviimisel üheks suuremaks takistuseks, kuid siin tekib küsimus, kuivõrd tähendatud märkuses väljendatud vastutulek on seaduspärane. Põhiseaduse § 24, mis peaks ka põhiseaduse § 86 põhjal Riigikogule

vankumatuks juhteks olema, näeb ette, et võerandamine võib sündida ainult seaduse põhjal, s. t., et iga üksiku võerandamise kohta tarvis seadusandline akt.

Selle järele käidi ka meil kõikide ette võetud võerandamiste juures; seda kinnitab B. E. S. III k. § 868 p. 6, mis nõuab iga üksiku juhtumise jaoks eriseadust.

Seda arvesse võttes võiks otsusele tulla, et tähendatud märkus vastolus meie põhiseadusega ja linnadel oleks asjata rõõmestada, sest Riigikohus, käsitades põhiseaduse § 86, võiks igal üksikul juhtumisel võerandamist tühistada ning linnavalitsusele jääks kas oma ehitusplaani muuta või ära oodata sellekohast seadusandlist akti.

Kuid siiski arwame, et siin vastolu ei ole. Põhiseaduse § 24 põhjal võib võerandamine, nagu teada, sündida ainult üldistes huvides. Et võimalikult kindlustada eraomanduse kaitset, on küsimuse lahendamise — kas need huvid igal üksikul juhtumisel tõesti olemas — põhiseadusega Riigikogu kätte antud. Kuid on juhtumised, kus tähendatud huvide olemasolu igapähele selge. Sarnastel kordadel, ei oleks tarvis, et seadusandja iga üksiku võerandamise kohta oma sõna ütleks. Küllalt sellest — kui ta juba ette ära otsustaks, et juhtumisel, kui tema poolt ülesseatud tingimused — objektiivsed tundemärgid — ole-

mas, sünnib võõrandamine tema poolt volitatud võimu otusel.

Käesoleval juhtumisel, on seaduseandja just seda teed käinud ning ütleb, et kõik maa-alad, mis ehitusplaanide järele tänavate või avalikkude platside ning parkide jaoks määratud, tulevad võõrandada linnade omanduseks, kus juures võõrandamine sünnib sunduslikult, kui kokkuleppele ei jõuta. Järjekult võõrandamine sünnib ikkagi seadusega, kuid mitte administratiiv otsusega. Seadus on juba kõikide sarnaste maa-alade kohta oma otsuse teinud ning Vabariigi Valitsus oma võõrandamise otsusega ise mitte midagi ei võõranda,

vaid ainult konstateerib, et kokkuleppe puudusel see või teine konkreetsetl ära tähendatud maa tükk seaduse ettekirjutusel võetakse sunduslikult. Vabariigi Valitsusel ei ole siin midagi rääkida, — ta on kohustatud oma otsuse tegema, kui temale vastav ettepanek tehakse. Ainult juhtumisel, kui ettepanekust ei selgu kokkuleppe puudus, võib ka ettepaneku tagasi lükata, kuid sellega ei lahenda ta sugugi võõrandamise küsimust, sest de jure on see küsimus juba seadusega lahendatud. Maa-tükk kuulub võõrandamisele ning keegi teine peale seadusandja ei võiks siin „ei“ ütelda. Vabariigi Valitsus on ainult võõrandamise teostaja ja selle järele valvaja, et kõik sünniks seaduses ettenähtud korras.

Maaseaduse täiendamise seadus.

Wabariigi Valitsusele on, esitamiseks Riigikogule, E. Maakondade Liidu poolt järgmine maaseaduse täiendamise seaduse eelnõu saadetud:

Asutawa kogu poolt 10. oktoobril 1919 a. vastuvõetud maaseaduse § 4 täiendakse märkusega järgmises redaktsioonis:

„Märkus: Võõrandamise alla kuuluvatest maadest enne maaseaduse ilmumist vallavalitsustele kooli-, valla- ja vaestemajade ning teiste hoonete alla antud maa, juurde arvatud kooli talud ühes metsaga, ja nende peal olevad hooned antakse tasuta omavalitsuste omanduseks, kes neid seni kasutanud.

Ülesloetud maad kreposteeritakse omavalitsuse nime peale, kuigi nende peale Põllutöoministeeriumi poolt rendilepingud sõlmitud.

Rendilepingud, mis tähendatud maade ja hoonete peale tehtud, kaotavad oma maksvuse järgmisest majandusaastast peale käesoleva seaduse maksma hakkamist“.

Seletuskiri.

Maaseaduse § 1-ga võõrandati riigi omanduseks kõik Eesti vabariigi piirides olevad mõisad ja maad, mis Balti Eraseaduse (1864 väljaanne) § 597 tähendatud, ühes kõigi nende päraltolemistega. Selle sama seaduse 1 paragrahv täh. 1-ga vabastati küll võõrandamise alt linnade, heategevate ja teadusliste asutuste, maakondade

ja valdade päralt olevad mõisad ja maad, kuid § 4 tunnistab maksvusetaks võõrandatud maa osade kohta tehtud kreposteerimata müügi lepingud.

Kreposteerimata vallavalitsuste nime peale on ligi sada protsenti koolimaadest ja -majadest, mis nüüd võõrandatud mõisa maadest 1846 aastast alates koolide tarbeks eraldati ja koolidele kingiti. Maade kinkijad mõisnikud pidasid oma sõna niisama kindlaks, kui dokumenti, ja ministeeriumi koolide võrgu kokkuseadmise puhul ütlesid valdade tegelased ise valla koolide varanduste valla nimele kirjutamisest ära, et neid varandusi oma koolile alal hoida. Selle tagajärel puuduvad vallavalitsustel dokumendid selle kohta, et kooli maad vallale antud on, sellepärast pole nad ka vallavalitsuste nime peale kreposteeritud, vaid kooli maad on maaseaduse põhjal Vabariigi omaks läinud, pealegi kõigi nende päralt olemistega, s. o. ühes koolimajade ja kõrvalhoonetega, kuigi need paljudes valdades täielikult valla kulul ülesehitatud, teistes mõisa kaasabil ehitusmaterjali näol.

Maaseadus praegusel kujul võõrandab seega ka valdadelt nende päralt olevaid kinnisvarasi. Ei saa uskuda, et maaseaduse kokkuseadjad ja vastuvõtjad on seda tahtnud, sest maaseaduse §§ 1. ja 4. täpne täitmine, mille juurde Põllutöoministeerium juba asunud, teeb vallad, väljaarvatud Petserimaa ja Naroova tagused vallad, peaaegu tervest valla varandusest lahti. On valdasi, kus võõrandatav varandus,

madalalt hinnates, neli miljoni välja teeb (arvates 100 Riiavakamaaline koht ühes koolimaja ja koolihoonetega üks milj. mrk.). Pärnumaal, kust andmed võerandamise alla kuuluvate koolimajade ja -maade kohta kõige täielikumad, on nende varanduste väärtus kohapealse hindamise järele 48.401.000 mrk.

Samasuguse saatuse osaliseks saaksid ka mitmed vallamajad, hulk vaestemaju, magasi aitu ja muid valla maid ja valla hooneid. Pärnumaal, näit., on neid 1.606.000 marga väärtuses.

Valla nime peale kreposteerimata maade ja hoonete võerandamine ei võta üksi vallavalitsuselt nende varandused ära, vaid paneb ka, muutes valla omad majad üüri-majadeks, kooli asja üleüldse raskesse seisukorda, tõstes üüriga tuntavalt vallakulusi, mis teisest küljest tingimata, valdade rasket seisukorda arvesse võttes, muude kooli kulude suure kärpimise peale viib.

Eespool öeldu põhjal ja silmaspidades seda, et maaseaduse väljaandmise kaaspõhjuseks pole olnud valla varanduse võerandamise tahtmine, vaid et maaseaduse § 1 täh. 1-ses just valla varanduste võe-

randamise alla mittekuuluvust tõendab, on vaja seadust täiendada märkusega, mis võerandatud maa osad, mis vallavalitsuste omad ehk viimaste kasutada olnud, kõigi nende päralt olemistega võerandamise alt vabastab ja nad vallavalitsuste nime peale kreposteerida lubab, vaatamata selle peale, kas neil kingitusdokumenta on või mitte, sest nende dokumentide tagant järele saamiseks nüüd, maaseadusest tingitud oludel, pole mingit lootust.

Et juhtumised olla võivad, kus valla varandused tähtselt seaduse täitmisega juba eraisikutele ehk teistele asutustele rendi teel kasutamiseks üle läinud, on tarvilik käesoleva seadusega ka see küsimus lahendada, milleks märkuse viimane lõige. On need maad ja hooned, mis sisuliselt vallavalitsuse omad, üksikutele juhtumistel rendi teel eesõigustatud maasaajate kätte läinud, on nüüd, kus osa riigistatud maid veel väljaandmata, võimalik neid uutele kohtadele ümberpaigutada, mis iga tahes märksa väiksem ülekohus on, kui praeguse korra juures valla varanduste riigistamine.

Missugust arvepidamise süsteemi vajavad vallavalitsused?

H. Neuhaus.

Eelmises „Maaomavalitsuses“ harutati vallavalitsuste uut arvepidamise kava, andes mõningaid näpunäiteid lõpuliikumiseks väljatöötamiseks ja selle rutuliseks elluviimiseks.

Kuna süsteemi küsimust seal ainult kaudselt puudutati, siis ei oleks huvituseta selle küsimuse juures eraldi peatada, süsteemide tähtsamaid iseäraldusi arvestades, et seega materjaale saavutada vallavalitsuse tulevase raamatupidamise süsteemi määramiseks. Pea küsimus oleks: kas on tingimata tarvis uut arvepidamise süsteemi ja nimelt missugust, ehk sünnib praegust süsteemi parandada või täiendada.

Meil on umbes 380 vallavalitsust, nendest ligikaudu 84% tarvitavad endist Liivi kubermangu raamatupidamise süsteemi ning umbes 16% Ameerika viisilist; viimast eriti Viru- ja Saaremaal.

Endine süsteem olla puudulik ja sellepärast võeti ta bürokraatlisel teel muutmi-

sele, esitades isegi Vabariigi Valitsusele heaksarvamiseks, ilma et kohtade pealt, kus arvepidamise alal töötatakse, ehk järelevalvet ja revideerimist teostatakse, arvamist oleks nõutud. Kui küsida, mis puudused nimelt senisel süsteemil on, siis tähendatakse ainult seda, et waldadel arvepidamine sassis, ei osata ühtlast aruannet kokkuseada jms., mis raamatupidamise süsteemisse peaaegu ei puutu. Selgub, et põhjus ei seisa süsteemis, vaid lihtsalt aruannete vormides ja eelarve kavas. Oleks vaja olnud viimast varakult revideerimisele ja ühtlustamisele võtta, mõningaid näpunäiteid ja aruande kava ja korra kohta selgitusi väljaanda ja terve see raamatupidamise süsteemi küsimus oleks ilma pingutusteta loomulikult lahendatud.

Teine ülesanne oleks n. n. Liivi kubermangu süsteemi lihtsalt kameraalseks parandamine. Selleks on vaja ainult erikassa raamatut (spetsiaalkassa) eelarve lahtritega

täiendada ja pidada kahes osas — ühte eriti tulude, teist kulude jaoks, nimetades neid pearaamatuteks ehk manuaalideks. Niisuguse täiendusmuutusega kõrvalduksid kuu kokkuvõtted eelarve täitmise kohta eri kaustikutes ning arvepidamise töö oleks lihtsustatud ja ülevaatlikum senisest. Pole praegugi hilja sarnast parandust käsile võtta, vähemalt maksmata panna neis valdades, kus kahekordseks raamatupidamiseks vilunud jõud puuduvad.

Kuid praeguse süsteemi täiendamine või kameraalseks muutumine toob esile ka mitmeid muid küsimusi, mida ühel ajal lahendada tuleb.

Teadagi, peab eelarvesse üles võtma ka eelmise aasta ülejäägid ehk puudujäägid, teatud juhtumistel ka tulu- ja kulurestitid, n. n. debitorid ja kreditorid. Sarnaseid andmeid võib eelarvesse mahutada ainult aasta lõpul, s. o. teise aasta algul, kuid igatahes mitte oktoobri kuul, mil eelarved järgmise aasta jaoks peavad kokku seatud olema. Viimasel tähtajal on omavalitsuse kameralist täbaras seisukorras: kumba näidata, kas ülejääki või puudujääki, ja nimelt kui suures summas.

Jääb otsustada, kas eelarvet uue aasta algul kokku seada, mil üle- või puudujäägid täpselt väljakujunenud, ehk neid eelarvest täiesti välja jätta.

Viimane moodus, kuigi mitte vastav kameraalsele süsteemile, oleks igatahes soovitamam, sest seega koguks asutus omale tagavara summaksid või kapitaalide erakorraliste kulude jaoks, kuna vastasel korral tagavara summaksid eelarvesse võttes need harilikkude kulude kattedeks võivad minna. Peaks käsutama üldpõhimõtet, et ülejääk läheb kapitaalide, eriti tagavara kapitaalide suurendamiseks. Viimast tohib kulutada ainult eriotstarbeks erakorralistel juhtumistel, kui harilikke tulusi ei peaks jatkuma.

Kameraalses arvepidamises tekib ka muid arusaamatusi, nagu kulu- ja tuluresitide arvestamine. eelarve summade ülekanded ühest jaotusest teise, lahtrite kokkukõlastamine, summade soldeerimine kameraal süsteemile omaste võtetega, kuid nende harutamine siin viiks pikale. Igatahes võib kameraalse süsteemi kohta seda tähendada, et ta hõlbus on eelarve täitmise

jälgimiseks ja rohkem ka temalt ei nõutagi. Ta on siis ühekülgne asutuse majandustegevuse peegeldaja, kuid ei näita missugusi tagajärgi või tulemusi tegevus andis, kas varandused kasvasid või kahanesid jms. Kõigi sarnaste andmete arutamine sünnib väljaspool süsteemi.

Need vahest ongi põhjuseks parema ja täielikuma süsteemi tarvitusele võtmiseks, mis mitte ainult vallavalitsuse tegevust, vaid ka selle tagajärgi — varandusi, väärtusi ja kohustusi, tarbekorral ka ettevõtete tegevust — väljendaksid. Iseenesest mõista, tuleks siis kahekordset raamatupidamise süsteemi valida, mis võimaldaks operatsioonide arvestamist täielises ulatuses, mille tõttu kõrvalduks kameraal süsteemile omaste abikaustikute pidamine, näit. vallas- ja kinnisvarade, väärtpaberite, jooksvate arvete, materjalide jm. jaoks.

Kahekordsete hulgast on eriti laialt tarvitusel omavalitsustes „eelarveline“ viis, mis eelarve summade korrespondeerimisega asja asjata keeruliseks teeb ja valla arvepidajale tülikat tööd endisega võrreldes veel juuregi toob; pealegi ei anna selle süsteemi kuubilansid eelarvetäitmise kohta selget pilti. Palju huvitavam eelarvelisest, ühtlasi lihtsam ning ülevaatliku tegevuse bilansiga on uuem omavalitsuse arvepidamise süsteem, n. n. bütschetiline, kus põhiaraamatutest eelarve korrespondeerimine on kõrvaldatud.

Eelmisi mõtteid kokkuvõttes näib ülearune olema mõne üksiku süsteemi juure peatama jääda ja seda vastavalt valla tarvetele väljatöötada, enne kui eelarve kui ka aruande kavad ja mahutus pole kindlaks määratud. Otsustakse eelmise aasta summaksid ja ülejääke eelarvesse mahutada, viimast uueaasta algul kokku seades, siis tarvitagu endist süsteemi, seda täiendades kameraal arvepidamise lahtritega. Leitakse aga otstarbekohasemaks ülejääke, puudujääke ja võlgnikke kapitaalide näol arvestada, seal juures toimetades eelarve kokkuseadmist sügisel, siis võetagu tarvitusele „bütschetiline“ süsteem. Mis puutub viimaste pidamisesse Itaalia, Saksa või Ameerika viisi järele, siis valitagu ja soovitagu lihtsam ja ülevaatlikum, jättes arvepidajale vabaõis ühte ehk teist oma äranägemise järele tarvitada.

Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest.

Omaavalitsuste kongress.

Omaavalitsuste seisukoht ei ole kuigi hiilgav. Nende hädad ei leia tarvilises kohas tähelepanu, nagu eelmises „Maaomavalitsuse“ numbris lähemalt näidati. Omaavalitsustel on vaja oma ühine, oma mõjuv sõna ütelda. Omaavalitsustel on vaja tuleviku jaoks kindlad sihid ülesseada, milledega arvestada tuleks vastavatel asutustel.

Et omaavalitsused oma ühist häält kuulda võiks laska, otsustas Maakondade Liidu juhatus ühes Linnade Liiduga sügiseks Riigikogu kokkutuleku ajaks omaavalitsuste kongressi laialdase eeskavaga Tallinna kokku kutsuda. Kongressist võtaks osa peale maakonna- ja linnavalitsuste esitajate ka kõikide valdade ja alevite esitajad. Kongressi eeskava oleks laialdane.

Linnade Liidu nõukogu poolt on Liidu juhatusel volitus antud kongressi korraldamisest osavõtta.

Uus omaavalitsuste maksuseaduste muudatuste seadus

esitati Vabariigi Valitsuse poolt 27. mail Riigikogule. Seaduse eelnõu on omaavalitsuste komisjonis läbivaatamisel. Seaduse eelnõu näeb valla- ja alevivalitsustele ette isikumaksu ilma ülemmäärata ja liikumata varanduse maksu tõstmise valdade ja alevite heaks kahekordseks.

Iseäralduseks on isikumaksu juures see, et maksjad tulevad liikidesse jaotada ja vallanõukogul õigus on kodanikkude liike sellest maksust vabastada. 31. dets. 1920 a. seaduse pt. 3 kaotamisega pannakse maksma ka 19. jaan. 1920 a. seaduse märkus, et isikumaksu saab võtta ainult siis, kui teised maksud juba kasutatud.

Nende iseäralduste vastu võttis Liidu juhatus eitava seisukoha ja palus Omaavalitsus komisjoni vastavad parandused teha. Kõige iseäralikum neist uuendustest on see, et seaduse eelnõu lubab kodanikkude liike isikumaksust vabastada, mis

valitsevale rühmale võimaluse annab just seda sellest maksust vabastada.

Omaavalitsuste komisjon on, vastavalt ettepanekule, seaduse eelnõus muudatused teinud ja seaduse eelnõu nende parandustega Riigikogule esitanud.

Teede ministeeriumi 1924 a. eelarve summadest maakonnavalitsustele toetuse andmise seaduse eelnõu, mis 31. mail Vabariigi Valitsusele poolt Riigikogule esitati, näeb ette, et teedeminister annab 1924 a. eelarve § 73 all ettenähtud summadest — teede, sildade ja parvede korrashoid — maakonnavalitsustele toetussumme teede ja sildade korrashoidmiseks.

Liidu juhatus esines ettepanekuga, et eelarves ettenähtud terve summa selleks toetussumma dena väljaantaks ja ühes summadega ka pooleli olevad teede ja sildade ehitustööd omaavalitsustele üleantaks.

Vallasekretääride täiendus kursused ei alga juuni kuus, nagu varemalt kavatseti, vaid juuli kuus, arvatavasti kesk juulil. Kursuste juhatajaks on valitud: Tallinnas Liidu sekteräär H. Avikson, Tartus Tartu maakonnaval. administr. osak. juh. E. Öunapu, asemik. Liidu juh. liige P. Riives, Viljandis Viljandi maak. val. admin. osak. juh. A. Loorits.

Saaremaa maakonnavalitsus soovib Kuresaares Saaremaa vallasekretääride jaoks, kellel kulukas Tallinna sõita, erikursust korraldada. Liidu juhatus otsustas tema käsutada olevatest summadest Saaremaa kursuste jaoks 20.000 marka toetust anda, kui Saaremaa maakonnavalitsus kursused üleüldise kava järele korraldab ja vastavad lektorid leiab.

Kursustest osavõtta soovijaid seksetääre ja abilisi on ligi 300.

Tartus algab esimene kursus 10. juulil, teine 1. aug.. Kursused peetakse Tartus Õp. seminaari ruumides.

Linnade Liidu büroos, Tallinnas Raekojas, on müügil

„Omaavalitsuse arvepidamise põhjooned“,

kokkuseadnud Linnade Liidu instruktor H. NEUHAUS.

Hind 150 mrk., postiga 160 mrk., järelmaksuga 185 mrk.

„Eesti Majandus“ Nr. 10/1924 a. kirjutab: . . . Käsitatud büdshetiviisiline läheb kameeraalsest ja eelarvelisest arvepidamisest sootu lahku, kuid annab siiski täielikuma ülevaate asutuse tegevusest kui ka arusaadava bilansi . . . Lõpuks on vähematele omaavalitsustele, seal hulgas isegi valdadele büdshetiviisiliseks arvepidamiseks arusaadavaid näpunäiteid kavandite kaudu antud.

„Eesti Politseileht“ Nr. 49-50/1923 a.: . . . Ta on palju selgem, arvete vahekord täpsem kui kameraalses ja isegi eelarvelises arvepidamises. Katsena on selgitatud ka valdade arvepidamise raamatute vormid näidetega, seda iseäranis arusaadavalt Ameerika viisiliste kavandite juures, mida kasutada võib väiksemate omaavalitsuse asutuste arvepidamise organiseerimisel lähemas tulevikus.

Valga maakonna vallanõukogude valimistagajärgede kokkuvõte 1923 a.

Järgkorra Nr. Nr.	Valla nimetus	Hääleoigustlike kodanikkude arv	Häälendamise osavõtnud kodanikkude arv	%	Maksavaks tunnistatud hääli	Kandidaatide arv	Kandidaatide nimekirjade nimetused										Nõukogu liikmete arv												
							Põllumehed	Asunikude ja riigrentnikkude liit	Sotsiaaldemokraatiline töölisterakond	Töörühma ühine väerind	Maarentnikud	ja töölised	Demobiliseeritud sõjaväelased	Töörakond	Rahvaerakond	Erapooltud													
1	Helme	789	340	43	338	5	193	7	50	2	—	—	95	4	—	—	—	—	—	15									
2	Holdre	357	222	62	222	5	101	7	32	2	2	4	—	—	—	—	—	—	—	15									
3	Hummuli	934	609	65,2	608	6	166	4	—	—	—	—	414	11	28	1	—	—	—	16									
4	Jõgeveste	617	360	58,3	351	7	149	7	65	2	—	—	78	3	49	2	—	—	—	15									
5	Kaagjärve	940	440	47	439	7	171	6	55	2	—	129	67	2	10	1	—	—	—	15									
6	Karula	1.788	701	39	698	10	337	10	96	3	—	—	265	8	17	1	—	—	—	21									
7	Keeni	510	291	57	291	5	83	4	30	2	3	—	121	6	—	—	—	—	—	15									
8	Koorküla	469	284	60,5	284	3	38	2	246	12	—	—	84	2	—	—	—	—	—	15									
9	Kuikatsi	2.200	1.074	49	1.064	11	361	8	523	12	—	—	1:6	5	65	2	64	2	31	25									
10	Laanemetsa	837	480	57,3	479	7	150	5	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	28	15									
11	Laatre	788	275	35	266	4	89	5	108	6	—	—	—	—	—	—	—	—	69	15									
12	Leebiku	366	258	70,5	257	5	80	5	35	2	—	—	142	8	—	—	—	—	4	15									
13	Lõve	533	310	58,1	308	4	105	5	170	8	—	—	33	2	—	—	—	—	—	15									
14	Paju	1.212	186	15,34	185	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	185	16									
15	Patküla	559	255	45,6	254	5	174	10	37	2	—	—	43	3	—	—	—	—	16	15									
16	Sangaste	2.103	1.012	48	1.010	12	371	6	277	7	—	—	175	4	48	1	—	—	139	25									
17	Sooru	301	144	47,8	144	2	65	7	79	8	—	—	61	2	—	—	—	—	4	15									
18	Taagepera	1.067	487	45,64	481	8	156	5	229	7	—	—	73	2	—	—	—	—	35	15									
19	Taheva	811	531	65,47	529	9	111	3	120	4	68	2	—	—	—	—	—	—	157	15									
20	Tõlliste	698	271	38,8	271	11	88	5	33	2	3	—	38	2	—	—	—	—	55	15									
Kokku		17.879	8.532	47,7	8.479	127	2.988	111	2.185	83	266	12	185	8	1.875	64	123	3	64	2	328								
		Maksavaks tunnistatud hääle arvest 8.471-st on saanud hääli ja kohti protsentuaalselt:										35,5	35,4	25,7	25,7	3,1	3,7	2,1	2,5	22,2	19,4	1,4	1	0,7	0,7	2,5	2,2	6,8	9,4

Harjumaa vallanõukogude valimis

Järje Nr. Nr.	Valla nimi	Hääle-õiguslik-kode kodanik-kode arv	Hääle-tamisest osavõtnud kodanik-kode arv	%	Kandidaate nimekirjade arv	K a n d i d a a					
						Põllumeeste kogude, põllu-meeste, põllu-ja maapidajate nimekiri		Maatameeste, asunik-kode, riigirentnik-kode ja käsitöölise nimekiri		Asunik-kode, riigirentnik-kode, väikemaapida-jate ja tööliste nimekiri	
						S a i d hääli	kohti	S a i d hääli	kohti	S a i d hääli	kohti
1	Alavere . . .	824	402	48,7	5	126	5	—	—	122	5
2	Anija . . .	1.136	619	54,4	3	257	7	232	7	130	4
3	Hageri . . .	1.525	784	51,4	8	280	7	—	—	502	13
4	Harku . . .	1.872	424	22,6	5	—	—	387	20	37	2
5	Inglise . . .	678	431	63,5	5	—	—	180	6	—	—
6	Juuru . . .	1 700	740	43,5	3	280	8	—	—	257	8
7	Järvakandi	995	605	60,0	4	284	7	—	—	58	2
8	Jõeleftme .	1.431	571	39,9	5	123	5	—	—	63	2
9	Kabala . . .	474	269	56,7	3	136	8	99	5	—	—
10	Koiu . . .	981	515	52,4	2	328	10	185	6	—	—
11	Kehtna . . .	1.286	579	45,0	6	200	6	—	—	104	3
12	Keila . . .	3.178	578	18,2	5	313	13	—	—	68	3
13	Kernu . . .	1.025	353	34,4	8	190	8	98	4	55	3
14	Kiiu . . .	888	233	26,2	4	106	7	—	—	0	3
15	Kloostri . .	2.966	1.078	36,3	4	606	14	329	8	—	—
16	Kodasu . . .	757	482	63,6	3	—	—	—	—	—	—
17	Kohila . . .	2.085	1.109	53,1	4	346	8	177	4	55	1
18	Kolga . . .	2.572	883	34,3	4	340	10	150	4	142	4
19	Kuimetsa . .	636	316	49,6	4	82	4	64	3	74	3
20	Kuivajõe . .	1.484	613	41,3	3	274	9	—	—	268	9
21	Kurna . . .	887	266	29,9	5	80	4	108	6	78	5
22	Kõnnu . . .	2.281	773	33,8	3	233	8	—	—	—	—
23	Laitse . . .	488	261	53,4	6	113	7	22	1	92	5
24	Nabala . . .	546	311	56,9	6	167	8	—	—	144	7
25	Naissaare . .	198	115	58	1	—	—	—	—	—	—
26	Nehatu . . .	1.349	427	31,6	3	157	7	150	7	119	6
27	Nõva . . .	637	464	72,8	3	376	13	65	2	—	—
28	Parki . . .	240	130	54,1	1	—	—	—	—	—	—
29	Peningi . . .	1.411	702	49,7	3	326	9	—	—	—	—
30	Prangli . . .	298	40	13,4	2	23	9	17	6	—	—
31	Raasiku . . .	1.192	406	34,0	4	174	7	—	—	67	3
32	Rae . . .	2.145	361	16,8	11	32	2	73	5	4	—
33	Raiküla . . .	925	467	50,4	3	218	7	66	2	—	—
34	Rapla . . .	3.410	1.632	47,8	9	88	2	352	5	237	3
35	Ravila . . .	1.179	648	54,9	5	100	3	—	—	174	5
36	Riisepere . .	1.564	569	36,3	2	396	15	171	7	—	—
37	Saku . . .	431	159	36,8	2	118	11	—	—	—	—
38	Saue . . .	1.483	542	36,5	2	—	—	—	—	542	19
39	Triigi . . .	1.948	881	45,2	3	346	9	—	—	222	6
40	Varbola . . .	1.086	392	36,0	4	175	7	—	—	187	7
41	Vihterpalu .	615	155	25,3	2	127	12	28	3	—	—
42	Viimsi . . .	1.065	370	34,7	4	—	—	—	—	43	2
43	Vääna . . .	815	289	35,4	4	17	1	—	—	180	9
Kokku 43 v.		54.686	21.944	40,1	176	7.537	277	2.952	111	4.074	142
Antud hääle arvu said hääli ja kohti protsentuaalselt . .						34,5	35,2	13,3	14,11	18,7	18

tagajärgede kokkuvõte 1923 a.

t i d e		n i m e k i r j a d e				n i m e t u s e d				Nõukogu liigete arv.				
Ranna-, saareelanik- kude ja kalameeste nimekiri		„Edumeel- sete valijate“ nimekiri		Erapooletud, mitmenime lised ja nimeta nimekirjad		Sotsial- demokraa- did		Tööraha ühine väerind saunikud ja kehvad asunikud		Tööliste üh., popsnikkude, maasoovijate ja tööliste nimekiri		Demobiliseeri- tud sõdurite, vabadussõjal., noorpõllum. nimekiri		Nõukogu liigete arv.
S a i d häält	kohti	S a i d häält	kohti	S a i d häält	kohti	S a i d häält	kohti	S a i d häält	kohti	S a i d häält	kohti	S a i d häält	kohti	
—	—	34	1	—	—	—	—	120	4	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	249	9	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	201	6	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	261	7	—	—	—	—	22
251	9	—	—	—	—	—	—	54	2	78	3	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	2	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	139	4	—	—	133	4	16
—	—	—	—	—	—	66	3	49	2	82	4	—	—	17
—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	77	5	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	141	3	—	—	15
232	7	—	—	247	8	—	—	—	—	—	—	—	—	25
251	7	—	—	—	—	—	—	—	—	520	12	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	96	5	—	—	—	—	25
—	—	—	—	63	2	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
386	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	34	2	—	—	—	—	—	—	152	5	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
115	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
130	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	131	3	245	7	—	—	15
—	—	—	—	155	7	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	252	18	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	182	6	—	—	—	—	17
—	—	182	3	165	3	—	—	479	7	—	—	121	2	25
—	—	170	5	58	1	—	—	142	4	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	4	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	306	8	—	—	23
—	—	—	—	36	2	—	—	—	—	—	—	—	—	16
271	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	92	5	—	—	—	—	51	2	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
1,636	77	396	9	1.351	57	66	3	1.730	49	1.665	49	440	13	787
7,5	9,89	1,8	1,14	6,2	7,25	0,3	0,3	8	6,23	7,7	6,23	2,0	1,65	

Läänemaa vallanõukogude valimis

Järjekorra Nr.	Valla nimetus	Oli valimisõiguslikke kodanikke	Käis valimas	Valimas käijate %	Nimekirjade arv	Põllumehed		Asunikud, riigirentnikud ja väike- maapidajad		Töölised ja maatamehed	
						hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti
1	Asoküla	1.158	689	59,49	4	209	5	430	11	—	—
2	Emmaste	2.256	659	29,21	14	—	—	67	2	—	—
3	Haimre	1.300	486	37,38	3	312	12	170	6	—	—
4	Jõgisoo	654	282	43,12	4	130	7	87	5	63	3
5	Kalju	444	119	26,8	1	—	—	—	—	—	—
6	Keina	2.294	977	42,59	7	—	—	534	14	—	—
7	Kirbla	1.406	412	29,3	6	233	12	—	—	—	—
8	Kolovere	765	239	31,24	3	116	7	48	3	72	5
9	Kõrgesaare	2.004	877	43,76	3	379	10	96	3	393	11
10	Lihula	1.840	870	47,28	5	374	9	311	7	—	—
11	Luiuste	740	309	41,76	3	108	6	87	4	—	—
12	Lähtru	657	226	34,4	2	116	8	110	7	—	—
13	Martna	1.425	605	42,45	4	278	9	292	9	—	—
14	Massu	1.674	590	35,24	4	294	11	74	3	68	2
15	Märjamaa	1.984	467	23,59	10	185	9	87	4	46	2
16	Oru	1.304	737	56,52	3	393	10	267	6	—	—
17	Paadremaa	904	518	55,1	4	166	5	166	5	113	3
18	Paatsalu	1.313	508	38,7	4	179	6	211	8	50	2
19	Palivere	757	568	75,03	5	—	—	127	4	—	—
20	Passlepa	863	277	32,09	10	27	1	43	2	—	—
21	Piirsalu	1.016	644	63,38	3	371	9	93	2	174	4
22	Rikholdi	852	525	61,62	3	338	11	—	—	116	4
23	Saulepi	1.333	578	43,36	4	280	9	132	4	—	—
24	Sinalepa	1.186	578	48,73	6	239	7	159	5	—	—
25	Sipa	387	121	36,26	4	—	—	44	5	—	—
26	Sooniste	516	278	53,87	2	198	11	—	—	—	—
27	Sutlepa	683	269	39,38	6	—	—	—	—	—	—
28	Suuremõisa	2.218	823	37,1	6	217	7	558	17	—	—
29	Taebla	880	430	48,86	3	218	8	119	4	—	—
30	Vaikna	898	297	33,44	5	173	9	18	1	40	2
31	Velise	2.122	624	29,4	5	256	10	229	9	81	3
32	Veltsa	717	459	64,01	5	138	4	197	7	—	—
33	Vigala	2.224	435	19,56	9	74	4	37	2	94	6
34	Vormsi	1.560	890	57,05	14	—	—	—	—	—	—
35	Võnnu	692	302	43,64	3	119	6	95	5	—	—
		43.016	17.668	41,07	177	6.120	222	4.888	164	1.310	47
Üldisest maksvaks tunnistatud hääle arvust 17.421 on saanud hääli ja kohti prot- sentuaalselt:						35,2	35,2	28,2	26	7,2	7,5

tagajärgede kokkuvõte 1923 a.

Tööerakond		Vabameelsed. põllumehed ja erapooletud põllumehed		Külade nimekirjad		Erapooletud ja mitme- sugused		Demobili- seeritud sõjaväelased		Kristlik erakond		Nõukogu liikmete arv
häali	kohti	häälgi	kohti	häali	kohti	häali	kohti	häali	kohti	häali	kohti	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	1	17
—	—	—	—	583	23	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	117	15	—	—	—	—	—	—	15
336	7	—	—	—	—	79	3	28	1	—	—	25
—	—	—	—	99	4	—	—	78	4	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	71	2	80	2	—	—	33	1	—	—	21
—	—	—	—	—	—	98	5	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	32	1	—	—	—	—	19
149	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	120	6	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	77	2	—	—	—	—	18
—	—	72	2	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	66	2	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	437	11	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	135	8	72	4	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	65	1	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	97	3	—	—	65	2	—	—	18
—	—	—	—	180	5	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	22	3	55	7	—	—	—	—	15
—	—	79	4	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	263	15	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	38	1	—	—	—	—	25
—	—	—	—	92	3	—	—	—	—	—	—	15
—	—	64	3	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	55	2	—	—	24
—	—	91	3	—	—	26	1	—	—	—	—	15
36	2	47	3	54	3	9	—	80	5	—	—	25
—	—	—	—	742	17	47	1	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	87	4	—	—	—	—	15
521	14	424	17	3.032	115	740	35	339	15	47	1	632
2,9	2,3	2,5	2,8	17,4	18,2	4,3	5,6	2	2,3	0,3	0,1	

Võrumaa vallanõukogude valimis

Järjekorraldus	Valdade ja alevite nimetused	Hääleõigus- likkude koda- nikkude arv	Hääletamisest osavõtnud koda- nikkude arv	%	Kandidaatide nimikirjade arv	K a n d i d a a t i d e n i m e									
						Põllumeeste kogu, maapidajad, põlluharijad peremehed jne.		Väikema- pidajad		Asunikud, riigi- rentnikud		Maata- mehed, pops- nikud		Põllu- ning käsitöölised ja teenijad	
						hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti
1	Aleksandri	1.424	559	39	13	193	7	14	1	44	1	—	—	90	4
2	Antsla-Vana	1.969	802	41	6	204	6	—	—	—	—	—	—	63	2
3	Antsla-Vastse	1.239	341	28	3	192	12	—	—	72	4	—	—	—	—
4	Erastvere	1.297	686	52	8	288	7	—	—	181	5	30	1	81	2
5	Haanja	1.846	712	39	7	273	8	—	—	112	4	240	7	—	—
6	Kahkva	684	209	31	4	183	13	—	—	—	—	26	2	—	—
7	Karilatsi	429	275	64	7	132	7	91	5	—	—	—	—	52	3
8	Kasaritsa	1.920	843	44	12	219	6	—	—	141	3	117	4	33	1
9	Kioma	454	246	54	7	91	6	—	—	23	1	—	—	—	—
10	Koiola	1.612	770	47	18	—	—	42	1	—	—	—	—	—	—
11	Kooraste	990	600	61	15	225	7	—	—	131	4	—	—	96	2
12	Krabi	400	282	71	8	51	3	93	5	15	1	—	—	—	—
13	Kõlleste	882	613	70	11	314	8	—	—	177	4	44	1	—	—
14	Kähri	460	235	50	5	82	5	—	—	—	—	45	3	—	—
15	Kärgula	636	303	48	6	70	4	55	3	—	—	—	—	19	1
16	Lasva														
17	Laitsina-Vana	329	180	54	2	89	8	—	—	—	—	85	7	—	—
18	Linnamäe	520	271	52	5	65	3	—	—	49	3	77	4	48	3
19	Loosi	748	459	61	9	77	2	29	1	—	—	—	—	—	—
20	Meeksi	1.343	850	64	8	130	3	150	3	91	2	85	2	111	2
21	Misso	1.183	892	76	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Mõisekatsi	910	610	67	18	103	2	31	1	—	—	86	2	105	2
23	Mõniste	979	635	65	8	175	4	—	—	234	6	222	5	—	—
24	Nursi	769	187	24	4	46	4	—	—	57	4	22	2	—	—
25	Orava	1.400	795	54	9	312	8	72	2	116	4	—	—	201	5
26	Peri	1.315	263	20	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Pindi	666	195	30	4	46	4	—	—	73	5	—	—	—	—
28	Põlgaste	637	368	59	6	195	8	—	—	31	1	—	—	—	—
29	Rogosi	566	303	54	4	111	5	14	1	94	5	80	4	—	—
30	Roosa-Vana	932	556	60	12	156	4	21	1	106	3	110	3	—	—
31	Roosa-Vastse	270	166	62	7	27	3	—	—	67	7	50	3	—	—
32	Räpina	2.025	949	46	8	281	7	96	3	105	3	—	—	320	9
33	Rõuge	917	482	52	13	244	7	82	3	63	2	49	2	41	1
34	Saru														
35	Saaluse	848	365	43	5	189	8	—	—	91	4	47	2	—	—
36	Sõmmerpalu	880	490	56	3	—	—	—	—	167	5	—	—	—	—
37	Timmo	579	275	47	9	61	4	—	—	—	—	—	—	8	—
38	Toolamaa	609	272	45	6	170	10	—	—	102	5	—	—	—	—
39	Urvaste	868	216	25	3	216	15	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Valgjärve	1.062	619	58	14	24	1	—	—	29	1	—	—	—	—
41	Vastseliina	2.043	825	40	10	392	10	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Vaabina	924	397	43	6	158	6	—	—	113	5	56	2	—	—
43	Veriora														
44	Viitina	984	627	64	20	63	2	—	—	67	1	31	1	40	1
45	Võru	1.170	488	42	5	247	8	183	6	—	—	—	—	58	2
46	Zooru	1.132	629	56	5	215	6	60	2	152	4	—	—	201	5
Kokku		42.930	20.840	48,5	352	6.309	241	1.033	38	2.703	97	1.502	57	1.567	45
Üldisest maksvaks tunnustatud häälte arvust — 20.675 on saanud hääli ja kohti protsentuaalselt.						30,5	32,9	5,0	5,1	13,0	13,2	7,3	7,7	7,6	6,1

tagajärgede kokkuvõte 1923 a.

kirjade nimetused												Nõukogu liikmete arv	Märkused
Töörahva ühine väerind		Sotsialdemokraadid		Tööerakond		Rahvaerakond		Vabameelsed		Ilma nimetusega, mitmesuguste nimetustega ja seganimekirjad			
hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti	hääli	kohti		
38	2	—	—	—	—	—	—	—	—	180	7	22	
270	9	—	—	—	—	104	3	—	—	151	5	25	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	2	18	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	3	18	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	2	21	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	330	9	23	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	116	8	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	725	21	22	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	147	4	17	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119	6	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	2	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108	7	15	
—	—	46	2	—	—	44	2	—	—	69	3	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	2	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	351	12	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	276	7	19	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	892	18	18	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	279	8	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57	5	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	82	2	21	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	258	19	19	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	6	15	
120	5	—	—	—	—	—	—	—	—	21	1	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	19	—	26	1	55	1	31	1	30	1	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	2	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	131	3	25	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	1	15	
—	—	—	—	—	—	254	8	—	—	69	2	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	206	11	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	558	15	17	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	433	12	22	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	3	16	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	426	11	16	Valimised tühistatud.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	
428	16	65	2	26	1	457	14	44	1	6.540	220	732	
2,2	2,2	0,3	0,3	0,1	0,2	2,2	2,0	0,2	0,2	31,6	30,1		

Eesti Maakondade Liidu häälekandja

„MAAOMAVALITSUS“

Ilmub üks
kord kuus.

**Tellimine 1924 aasta II. poole peale
on avatud.**

Ilmub üks
kord kuus.

- „Maaomavalitsus“ tahab selleks kaasaadata, et omavalitsused selle seisukoha kättevõidaks, mis neil vabariigi põhiseaduse olema peab ja astub nende huvide eest välja.
- „Maaomavalitsus“ arvustab uute seaduste kavasid ja maksvaid seadusi, väljaminnes tegeliku elu nõuetest.
- „Maaomavalitsus“ võimaldab igasuguste omavalitsustesse puutuvate küsimuste üle mõtete vahetust ja tutvustab lugejaid lähemalt omavalitsuste tegevusega.
- „Maaomavalitsus“ toob teateid maaomavalitsustesse puutuvate päevauudiste kohta.
- „Maaomavalitsus“ on MAAKONDADE LIIDU, MAAKONNA- ja VALLAVALITSUSTE häälekandja ja toob teateid ja aruandeid nende tegevuse üle.
- „Maaomavalitsus“ vastab küsimuste ja vastuste osas omavalitsustesse puutuvate küsimuste peale.
- „Maaomavalitsus“ toob pilte tähtsamatest kodumaa omavalitsusastutuste hoonetest ning tegelastest.
- „Maaomavalitsusele“ on seni kaastööd teinud ehk teha lubanud: Riigikogu liige K. Einbund, Riigikogu liige J. Jans, Riigikogu liige M. Juhkam, maakonnaval. esimees M. Krusemann, maakonnaval. esimees H. Lauri, arhivaar T. Laur, Administratiiv-asjade peaval. juhataja E. Maddison, maakonnaval. sekretäär A. Martinson, Linnade Liidu instruktor H. Neuhäus, prof. A. Piip, koolinõunik M. Raud, üliõp. O. Suursõõt, maakonnaval. esimees J. Sõnajalg ja Riigi Stat. Keskbüroo abijuhataja A. Tooms.
- „Maaomavalitsus“ ei tohiks sellepärast ühelgi omavalitsustegelasel, maakonna- ja vallavalitsuse, ning -nõukogu liikmel puududa.
- „Maaomavalitsus“ peaks kättesaadav olema igale kodanikule lugemislauade ja raamatukogude kaudu.
- „Maaomavalitsus“ on hinnapoolest kättesaadav.

Tellimise hind on: aastas 300 marka, poolaastas 150 marka, veerandaastas 75 marka, üksik number 25 marka.

Tellimisi võtavad vastu kõik maakonna- ja vallavalitsused.

Talitusest tellimise ja rahasaatmise adress on:

Tallinn, Suur Roosikrantsi uul. №12. „Maaomavalitsuse“ talitus.

Kõiki, kellel tellimine 1-ks juuliks lõpeb, palutakse tellimist aegsasti uuendada, et ajakirja saamises vahet ei tuleks.

„MAAOMAVALITSUSE“ toimetuse ja talituse.